

3 (Sem-3/CBCS) SKT-HC 2

2023

SANSKRIT

(Honours Core)

Paper : SKT-HC-3026

(Poetics and Literary Criticism)

Full Marks : 80

Time : 3 hours

*The figures in the margin indicate full marks
for the questions*

UNIT—I

(Introduction to Sanskrit Poetics)

1. Answer the following questions : 1×4=4

अधोलिखितानां प्रश्नानामुत्तरं देयम्—

(a) What is the meaning of the word 'बुधैः' in

“इदमुत्तममतिशयिनि व्यङ्ग्ये वाच्याद् ध्वनिबुधैः कथितः”?

“इदमुत्तममतिशयिनि व्यङ्ग्ये वाच्याद् ध्वनिबुधैः कथितः” —

इत्यत्र 'बुधैः' इति पदस्य कोऽर्थः?

24A/209

(Turn Over)

(2)

(b) Fill in the blank :

रिक्तं स्थानं पूर्यताम्—

“तददोषौ शब्दार्थौ _____ पुनः कापि।”

(c) Who is the author of the *Kāvyādarśa*?

काव्यादर्शस्य रचयिता कः?

(d) Write the name of a poetic work other than the *Kāvyaprakāśa* by Mammatabhaṭṭa.

‘काव्यप्रकाशं’ विहाय मम्मटभट्टविरचितस्य अपरस्य काव्यशास्त्रस्य नाम लिख्यताम्।

2. Give short answers to the following :

2×3=6

निम्नलिखितानां संक्षिप्तमुत्तरं देयम्—

(a) How many divisions of Kāvya according to Mammatabhaṭṭa? What are those?

मम्मटभट्टानुसारेण काव्यस्य कति भेदाः सन्ति? के च ते?

(b) What is the definition of Madhyamakāvya (मध्यमकाव्य) given by Mammata?

किमस्ति मम्मटप्रदत्तं मध्यमकाव्यलक्षणम्?

(3)

(c) Fill in the blanks :

रिक्तस्थानद्वयं पूर्यत—

_____ कृता गृहे गृहे।

टीकास्तथाप्येष तथैव _____ ॥

3. Explain :

10

व्याख्या कार्या—

“काव्यस्योद्भवे निर्माणे समुल्लासे च हेतुर्न तु हेतवः।”

Or / अथवा

Explain the objectives (प्रयोजन) of poetry according to *Kāvya prakāśa*.

काव्यप्रकाशानुसारेण काव्यस्य प्रयोजनं व्याख्यातव्यम्।

UNIT—II

(Forms of Kāvya Literature)

4. Write an essay on the origin and development of Sanskrit prose romance.

10

संस्कृतसाहित्ये गद्यकाव्यस्य उत्पत्तिक्रमविकाशविषये एकः निबन्धः प्रस्तूयताम्।

Or / अथवा

Present a discussion on Sanskrit दृश्यकाव्य.

संस्कृतदृश्यकाव्यविषये आलोचनमेकमुपस्थापय।

(4)

UNIT—III

(Śabda-śakti and Kāvya-doṣa)

5. Explain : 10

व्याख्या कार्या—

“रसापकर्षका दोषाः। ते पुनः पञ्चधा मताः।”

Or / अथवा

What is Lakṣaṇā? How many varieties of Lakṣaṇā are recognized by Mammata? Explain with proper illustrations.

का नाम लक्षणा? मम्मटानुसारं लक्षणा कतिविधा? सोदाहरणं व्याख्यायताम्।

6. Fill in the blank : 1

रिक्तस्थानं पूरयत—

“स्याद्वाचको _____ शब्दोऽत्र व्यञ्जकस्त्रिधा।”

7. Find out Lakṣaṇā in any two of the following :

2×2=4

अधस्तनेषु द्वयोः लक्षणा निर्णया—

गङ्गायां घोषः ; गौरयम् ; कुन्ताः प्रविशन्ति।

8. Name the Doṣas found in the following : 1×5=5
अधस्तनानां दोषः निर्णयः —

- (a) शूरा अमरतां यान्ति पशुभूता रणाध्वरे।
(b) भाति पद्मः सरोवरे।
(c) योगेन दलिताशयः।
(d) न्यक्कारो ह्ययमेव मे यदरयः।
(e) मुञ्च मानं हि मानिनि।

UNIT—IV

(Figures of Speech and Metre)

9. Define and illustrate any two of the following :

5×2=10

अधस्तनेषु द्वयोः सोदाहरणं संज्ञा देया—

उत्प्रेक्षा ; अर्थान्तरन्यास ; दृष्टान्त।

10. What are the differences between उपमा and रूपक?
Discuss in brief.

10

उपमारूपकयोः को भेदः? संक्षेपेण आलोच्यताम्।

(6)

Or / अथवा

Write a note on *either* विभावना *or* निदर्शना
Alamkāra.

विभावनालंकारम् अथवा निदर्शनालंकारमवलम्ब्य आलोचनं
प्रस्तूयताम्।

11. Define and illustrate any *two* of the following :

5×2=10

अधस्तनेषु द्वयोः सोदाहरणं संज्ञा प्रदेया—

अनुष्टुप् ; मालिनी ; स्रग्धरा।

***